

N:o 21.

Ank. till Riksd. Kansli den 15 Febr. 1871, kl. 2 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående bidrag af statsmedel till aflöning af lärare vid folkskolor och småskolor; Gifven Stockholms Slott den 3 Februari 1871.

Med anledning af dels Kongl. Maj:ts uti den till sistlidne Riksdag aflåtna nådiga Propositionen angående Statsverkets tillstånd och behof gjorda framställning rörande lönetillägg åt examinerade ordinarie folkskolelärare, dels ock af särskilda inom Riksdagen väckta förslag om indragning till Statsverket af ej mindre den till kommunerna utgående folkskoleafgiften, än äfven de hittills beviljade bidragen till folkskolelärarnes löner, samt anvisande i stället af visst bestämdt anslag till hvarje folkskola, har Riksdagen i underdånig skrifvelse den 9 Maj 1870, angående reglering af utgifterna under Riks-statens Åttonde Hufvudtitel anfört, bland annat: *att* med afseende å kostnaderna för folkundervisningen hittills den grundsats städse gjort sig gällande, att folkskolan i främsta rummet vore en kommunens angelägenhet, och att Statens mellankomst i detta fall, förutom omsorgen om lärarebildningen, endast afsåge att understödja församlingarne vid ordnandet af deras folkskoleväsende; *att* någon förändring härutinnan ej heller vore hos Riksdagen föreslagen, men väl ett annat system för understödets meddelande ifrågasatt; *att*, om än å ena sidan måste medgifvas, att de nu gällande anordningarne i afseende på anslagen till folkskolan och vilkoren för desammas åtnjutande icke oväsentligt bidragit till folkskolans utveckling, dock å andra sidan meningarne ej torde vara delade rörande olämpligheten af det nu följda invecklade system för fördelningen af statsbidragen; *att* till den mängd af göromål och kontroller, hvarmed styrelsen och förvaltningen derigenom öfverhopades, komme den ofta öfverklagade svårigheten för församlingarne att beräkna det statsbidrag, som kun-

de komma dem till del, äfvensom att för dess utfående meddela erforderliga bevis och uträkningar; att beträffande sättet att afhjelpa dessa olägenheter, hvilka framhållits såväl i flera vid de nästföregående riksdagarne i ämnet väckta motioner, som äfven under folkskolefrågans handläggning vid dåvarande riksdag, meningarne dock varit så stridiga, att frågan derom ännu väntade sin lösning; att emellertid de då väckta förslagen om indragning af den så kallade folkskoleafgiften och anvisande i stället af bestämda statsbidrag till hvarje lärares aflöning vore förtjenta af synnerlig uppmärksamhet, såsom ledande till enkelhet och reda i förvaltningen, samt medförande större fördelar för kommunerna; att den kontroll, som med de nuvarande föreskrifterna för statsmedlens erhållande varit åsyftad, syntes numera kunna genom folkskoleinspektörerne åstadkommas; samt att för fattande af ett definitivt beslut i denna viktiga fråga erfordrades en mera speciel utredning, än som kunde hos Riksdagen åstadkommas; — på grund hvaraf Riksdagen i underdånighet anhållit, dels att Kongl. Maj:t måtte taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke den till församlingarne öfverlåtna andelen af personliga skyddsafgiften lämpligen borde till Statsverket indragas för att jemte öfriga till folkundervisningen anslagna statsmedel användas enligt ofvan antydda grund, att nemligen ett visst bidrag skulle till hvarje folkskolelärares aflönande anvisas, dels ock att Kongl. Maj:t, derest denna åsigt vunne godkännande, måtte för Riksdagen i ämnet framlägga nådigt förslag.

Jemlikt Kongl. Maj:ts nådiga befallning hafva för utredning af ifrågavarande ämne särskilda beräkningar blifvit inom Ecklesiastik-departementets expedition verkställda, åsyftande dels att utröna i hvad förhållande de nu till folkskoleväsendet i de särskilda skoldistrikten utgående statsanslag tillsammans med folkskoleafgiften stå till de direkta omkostnader och uppoffringar, som skoldistrikten för sina skolor sig åtagit, dels ock att bestämma det belopp, som erfordras i händelse Staten skall fortfarande för dylikt ändamål lemna understöd; hvarvid, till grund för beräkningen och med afseende jemväl å nu gällande stadganden för så beskaffadt understöds åtnjutande, antagits ett belopp af 200 Riksdaler såsom bidrag till aflöning af hvarje examinerad och i vederbörlig ordning tillsatt ordinarie folkskolelärare samt 50 Riksdaler såsom bidrag till aflönande af läraren vid hvarje småskola.

Sedan Rikets Ständer vid 1844 och 1845 årens riksdag, under antagande såsom allmän grundsats, att hvarje arbetsför medlem af samhället borde genom personlig afgift i första rummet bidraga till det uppväxande, mindre bemedlade släktets undervisning, af sådan anledning och efter det den personliga skyddsafgiften blifvit vid samma riksdag till hälften nedsatt, för sin del beslutat, att ett mot denna nedsättning svarande belopp borde utgå till folkundervisningens befrämjande inom hvarje församling eller folkskoledistrikt, har sådan afgift, jemlikt Kongl. Kun-

görelserna den 13 Mars 1846 och den 17 Maj 1861, skolat för berörda ändamål från och med år 1846 årligen utgå, intill år 1862 med 12 skillingar banko för man och 6 skillingar banko för qvinna samt från och med sistnämnda år med 40 öre för man och 20 öre för qvinna, af hvarje i mantalslängd upptagen person, som enligt gällande författningar bort utgöra mantalspenningar, äfvensom af den ej värfvade delen af gemenskapen vid arméén och flottan under den tid, då detta manskap varit från mantalspenningar befriadt.

Detta sätt att bereda understöd för folkskoleväsendet var på den tid, då folkskolorna först började mera allmänt inrättas, väl lämpadt efter förhållandena. Enligt Kongl. Stadgan den 18 Juni 1842 angående folkundervisningen i riket skall inom hvarje skoldistrikt finnas minst en folkskola; och då tillfälle till undervisning borde beredas alla barn inom skolåldern, och sålunda de folkrikare skoldistriktet voro i behof af ett större antal skolor, ansågs det understöd, som beviljades för folkundervisningens befrämjande, böra, i mån af folkmängden, komma skoldistriktet till godo. I de folkrikare orter, der skolor i mera tillräckligt antal efter hand blifvit inrättade, har visserligen det efter sådan grund bestämda understödet varit till stort gagn för undervisningen, och församlingarne hafva såmedelst äfven njutit skäligen lindring i de utgifter för skolväsendet, hvilka skolat efter annan grund utgå. Men då tillämpningen af folkskolestadgan icke allestädes till folkbildningens sanna gagn blifvit utförd, hafva till följd deraf under årens lopp de ursprungliga temligen likartade förhållandena blifvit väsendtligen förändrade, så att, medan i vissa delar af riket folkskolor nu finnas i så stort antal, att behofvet kan anses vara i det närmaste fylldt, förhållandet inom andra orter är vida mindre tillfredsställande. I åtskilliga församlingar hafva alla barn tillfälle att njuta undervisning åtta månader årligen, i andra åter kunna de af brist på lärarekrafter knappt 6 å 8 veckor om året erhålla undervisning, och exempel finnas till och med på skoldistrikt, der en enda ordinarie lärare har att meddela undervisning inom så många läserotar, att han ej kan hinna genomgå dem alla på kortare tid än tre år. Under sådana förhållanden kan ej numera den ofvannämnda måttstocken för bedömandet af skolväsendets behof af understöd, eller folkmängden, vara tillförlitlig. I distrikt, der skolväsendet är försumadt, blifver nemligen understödet stundom större än det behof, man der ansett sig böra fylla, och fall hafva till och med inträffat, att af besparingar, som uppkommit genom öfverskott å folkskoleafgiften för flera år, bildats icke obetydliga kassor; då deremot annorstädes det bidrag, som genom folkskoleafgiften erhålles, är allt för otillräckligt i förhållande till de kostnader ett väl ordnad och med lefvande intresse omfattadt folkskoleväsende kräfver.

Den stora ojämnhet, med hvilken under skenbar likformighet den nu utgående folkskoleafgiften utfaller, inhemtas af de uppgjorda beräkningarne, och talrika exempel derpå erbjuda sig från alla delar af riket. Några sådana äro angifna i följande öfversigt, utvisande förhållandet inom två särskilda skoldistrikt af hvarje stift i afseende å

	stift:	Ett skoldistrikt	Folkmängd.	Antal.		Folkskoleafgift.
				Folkskolor.	Småskolor.	
Upsala	»	d:o	2,139	1	1	310.
»	»	d:o	1,589	3	—	268.
Linköpings	»	d:o	574	2	—	71.
»	»	d:o	1,423	1	—	193.
Skara	»	d:o	2,323	1	2	285.
»	»	d:o	692	1	2	73.
Strengnäs	»	d:o	2,088	1	1	311.
»	»	d:o	655	1	2	83.
Westerås	»	d:o	3,159	1	—	455.
»	»	d:o	579	1	—	87.
Wexiö	»	d:o	786	1	2	104.
»	»	d:o	2,526	1	2	274.
Lunds	»	d:o	2,931	1	1	312.
»	»	d:o	2,927	3	3	368.
Göteborgs	»	d:o	2,739	1	—	372.
»	»	d:o	335	1	1	49.
Calmar	»	d:o	6,167	2	1	728.
»	»	d:o	445	1	—	47.
Carlstads	»	d:o	2,515	1	—	316.
»	»	d:o	3,632	4	5	462.
Hernösands	»	d:o	2,537	1	—	398.
»	»	d:o	7,084	1	4	1,018.
Wisby	»	d:o	1,514	1	1	200.
»	»	d:o	238	1	—	34.

Dessa exempel torde ock till fullo ådagalägga, att det ändamål, man velat befrämja genom folkskoleafgiftens öfverlåtande åt församlingarne, mångenstädes blifvit på ett högst ofullständigt sätt uppnådt, och att i synnerhet församlingar med större folkmängd kunnat till minskning i sina direkta utgifter för skolväsendet, draga fördel af det sålunda lemnade understödet, i samma mån som skolväsendet lemnats i otillfredsställande skick.

Förutom folkskoleafgiften äro för närvarande följande anslag afsedda såsom bidrag till bestridande af skoldistriktens utgifter för folkskoleväsendet, nemligen: för höjande af examinerade folkskolelärares löner till och öfver minimum 150,000 Riksdaler samt till skolväsendets utveckling och förbättring 175,000 Riksdaler, eller tillhoppa 325,000 Riksdaler; hvartill komma de särskilda anslagen till högre folkskolor, till understöd åt fattiga församlingar och till undervisningsmateriel; men då

dessa tre sistnämnda anslag fortfarande äro behöfliga hvart för sitt ändamål, böra de icke tagas i beräkning vid den nu ifrågavarande regleringen.

Vid beviljande af förstnämnda två anslag å tillsammans 325,000 Riksdaler, anvisade till understöd för aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor, har Riksdagen städse fasthållit den grundsatsen, att folkskoleväsendet vore en församlingens angelägenhet, och att således kostnaderna borde i första rummet af församlingen bestridas. Det allmänt gällande villkoret för understöds erhållande af statsanslagen har derföre varit, att församlingen skulle till lärares eller lärarinnors aflöning antingen redan hafva tillskjutit eller åtaga sig att tillskjuta ett lika belopp med den till församlingen öfverlätna folkskoleafgiften, och för de särskilda slagen af skolor har, efter deras olika beskaffenhet, stadgats, i hvilket förhållande församlingens bidrag borde stå till Statens. Sålunda har för erhållande af bidrag till examinerad folkskolelärares aflöning församlingen bort tillskjuta lika stort belopp som statsbidraget, men till småskolors underhåll har Staten lemnat endast en tredjedel af kostnaden, då deremot församlingen skolat tillskjuta två tredjedelar. För utbekommande af dessa statsbidrag har för öfrigt församlingen ålegat att styrka, att undervisning i de skolor, för hvilka anslag begärts, meddelats under hela den stadgade tiden, och att församlingarne lemnat vederbörligt tillskott.

Statsbidragen, som efter dessa grunder blifvit utdelade, hafva följaktligen i allmänhet hållit jemna steg med skoldistriktens egna uppoffringar för sitt skolväsende, och hafva utgjort en kraftig uppmuntran till detsamma utveckling, på samma gång som genom de med statsbidragens åtnjutande förenade vilkor vunnits en väl behöflig kontroll deröfver, att skoldistriktens åtagna tillskott verkligt utgått och kommit skolorna till godo, samt att undervisningen fortgått under tillräcklig tid af året. Detta gäller dock endast i afseende å de skoldistrikt, som erhållit del af de ifrågavarande statsanslagen; hvaremot inom sådana skoldistrikt, som haft en betydligare folkskoleafgift att disponera, men till följd af bristande omvårdnad om skolväsendet icke egt rätt att bekomma understöd af dessa anslag, dylik kontroll ej kunnat på samma sätt utöfvas.

Ofvanberörda förhållanden synas alltså gifva fullgiltig anledning dertill, att äfven för åtnjutande af folkskoleafgiften en bestämdare fordran ställes på skoldistriktet att sjelfva bidraga till skolväsendet, och att storleken af den andel i folkskoleafgiften, som bör hvarje distrikt tillkomma, göres beroende icke af dess folkmängd, utan af den omtänka för skolväsendets ändamålsenliga anordning, som distriktet ådagalagt i antalet af skolor, som inom detsamma hålles i verksamhet. En sådan förändring skulle visserligen åstadkomma icke obetydlig rubbning i nuvarande förhållanden, och för åtskilliga skoldistrikt medföra en minskning i de inkomster de hittills åtnjutit, medan fördelarne för andra komme att ökas.

Med antagande af de grunder, å hvilka ofvan omförmälda, i Ecklesiastikdepartementets expedition uppgjorda beräkning hvilat, skulle en dermed öfverensstämmande förändring i föreskrifterna rörande folkskoleafgiftens och de för lärarens aflönande afsedda statsanslagens användande utfalla inom skoldistriktet i de särskilda stiftet, på sätt bifogade tabell *Litt. A.* utvisar.

Enligt sådan fördelning skulle följaktligen statsbidragen i 959 skoldistrikt öfverstiga summan af folkskoleafgiften och det nu åtnjutna understödet af statsmedel med tillsammans 102,638 Riksdaler 2 öre, men för 1,201 skoldistrikt en minskning i inkomster inträffa, tillsammans uppgående till 128,918 Riksdaler 95 öre. För det ojemförligt största antalet af skoldistrikt komme likväl denna minskning eller tillökning i statsbidraget icke att sträcka sig till 100 Riksdaler, för ett fåtal åter att belöpa sig till större summor. Härvid bör emellertid tagas i betraktande, att om statsmedlen komme att utgå med lika belopp för hvarje skola af lika art, den tillökning, åtskilliga skoldistrikt skulle åtnjuta, vore att anse såsom en billig ersättning för deras uppoffringar, samt att de öfriga egde att genom förbättring af sitt skolväsende förvärfva sig enahanda förmåner.

Efter de till grund för nyssnämnda beräkning lagda redogörelser, funnos vid slutet af år 1868 inom samtliga stiftet 3,340 folkskolor och 3,432 småskolor, hvarunder äfven innefattas de vid sidan af folkskolan på åtskilliga orter inrättade mindre skolor med dels examinerade, dels icke examinerade biträdande lärare. Under år 1869 hade, enligt de från domkapitlet inkomna, på skolrådets berättelser grundade uppgifter, antalet af folkskolor stigit till 3,382 och af småskolor till 3,542, hvarjemte, enligt hvad öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor meddelat, derstädes funnos anställda 22 examinerade ordinarie lärare och 153 dels examinerade, dels icke examinerade biträdande lärare. Tillsammans i hela riket kan sålunda folkskolornas antal år 1869 beräknas till 3,404 och småskolornas till 3,695.

Antages vidare att, i ungefärlig likhet med hvad hittills varit fallet, 40 folkskolor och 100 småskolor under år 1870 blifvit inrättade och att ett lika antal under innevarande år kommer att uppstå, så skullé vid 1872 års början inom riket finnas 3,484 folkskolor samt 3,895 småskolor. Efter beräkning af 200 Riksdaler för hvarje folkskolelärare och 50 Riksdaler för hvarje småskolelärare i statsbidrag, skulle alltså vid sistnämnda tid det erforderliga beloppet af statsmedel utgöra för folkskolorna 696,800 Riksdaler och för småskolorna 194,750 Riksdaler, eller tillsammans 891,550 Riksdaler.

I sammanhang härmed har Kongl. Maj:t ånyo tagit i nådigt öfvervägande den af sistlidne Riksdag behandlade frågan om lönetillägg åt examinerade ordinarie folkskolelärare.

Otvifvelaktigt äro de löneinkomster, som i allmänhet tillhöra en folkskolelärarebefattning, äfven efter de förbättringar, som på sednare tider i detta afseende vidtagits, väl knappa, i synnerhet i förhållande till de ökade anspråk, hvilka numera med skäl ställas på lärarens duglighet och förmåga att bibringa en god undervisning. För folkskolans utveckling och höjandet af den bildning hon har till uppgift att meddela, är det ett väsendtligt vilkor, att läraren, när han egnar sig åt denna ansvarsfulla verksamhet, äfven kan vara försäkrad om en nödtorftig utkomst. En allmän förhöjning i den för dessa lärare stadgade minimilönen vill Kongl. Maj:t dock nu icke ifrågasätta; men för de folkskolelärare, hvilka under ett visst antal år med nit och skicklighet egnat sig åt sitt mödosamma kall, anser Kongl. Maj:t en skälig löneförhöjning vara af behovet högeligen påkallad, icke blott såsom en välförtjent uppmuntran, utan ock till lättnad i näringsbekymmer, hvilka i synnerhet för dem, som äro familjefäder, icke torde uteblifva.

Enligt nu gällande bestämmelser finnas för folkskolelärarne tre i lag stadgade lönebelopp, till hvilka Staten, med högst hälften i hvarje fall, lemnar bidrag. Det lägsta af dessa belopp, 400 Riksdaler, är den lön, hvilken är alla ordinarie, examinerade, vederbörligen antagna folkskolelärare tillförsäkrad. Vidare tillkommer förhöjd lön af 500 Riksdaler lärarne i de skoldistrikt, som hafva vilja och förmåga att tillskjuta hälften i denna förhöjning, hvori Staten då deltagar med hälften mot distriktet, eller med högst 50 Riksdaler. Slutligen gäller i afseende på de folkskolelärare, hvilka tillika äro klockare, och för hvilka genom Kongl. Kungörelsen den 29 September 1853 den bestämmelse är gifven, att, der lönerna för dessa förenade tjänster sammanlagda öfverstiga värdet af femtio tunnor spanmål, församlingen kan å skollärelönen afdraga öfverskottet, den genom Kongl. Cirkuläret den 16 December 1864 meddelade föreskrift, att endast i de fall, då de båda lönerna tillsammans icke öfverstiga nämnda värde, af Staten lemnas anslag till fyllande af skol-läraareaflöningen.

Samma grundsats, som sålunda gäller i afseende å de redan utgående statsunderstöden för folkskolelärares aflönande till och öfver minimibeloppet, eller att skoldistriktet dertill bidraga, anser Kongl. Maj:t äfven böra tillämpas å det nu ifrågasatta lönetillägg åt äldre förtjente folkskolelärare, likasom, å andra sidan, i de fall, der, vare sig genom skoldistriktens anslag eller genom enskilda stiftelsers tillgångar eller genom utsigt till befordran på den presterliga banan, en mera tillräcklig utkomst är läraren tillförsäkrad, Statens medverkan synes lika litet nu som tillförene rätteligen böra tagas i anspråk.

Af de vid folkskolorna anställde ordinarie examinerade lärare åtnjuta för närvarande 625 genom bidrag af statsmedel löneförhöjning öfver minimum, hvartill Staten bidrager med högst 50 Riksdaler för hvarje lärare.

Ehuru, på sätt ofvan förmåles, billigheten kräfver, att skoldistriktet fortfarande må kunna erhålla bidrag af statsmedel för höjande af sina lärares löner öfver minimum, torde det dock kunna med skäl ifrågasättas, huruvida en sådan löneför-

bättring bör, såsom hittilla egt rum, bero endast af skoldistriktets mer eller mindre tillfälliga beslut, — grundadt vare sig på särskild benägenhet mot en viss folkskolelärare eller på omsorgen att i allmänhet betrygga lärarnes utkomst, — eller om icke en ändamålsenligare grund vunnos derigenom, att dylik löneförbättring efter en viss tid komme alla sådana ordinarie examinerade folkskolelärare till godo, som deraf gjort sig förtjente. Denna sednare grundsats anser Kongl. Maj:t ega afgjort företräde; och då med en sådan löneförhöjning afses att genom hoppet om en mera betryggad framtid bereda läraren en väl behöflig ersättning och uppmuntran i hans trägna och viktiga arbete, och denna tid följaktligen bör bestämmas så, att utsigten till förbättring ej blifver allt för aflägsen, finner Kongl. Maj:t berörda förhöjning lämpligen kunna inträda efter fem års väl vitsordad tjenstgöring och böra beräknas till 100 Riksdaler, hvaruti Staten skulle deltaga med hälften för hvarje examinerad ordinarie lärare, mot förbindelse för skoldistriktet att tillskjuta den andra hälften.

Vid slutet af år 1869 voro 2,164 ordinarie folkskolelärare i hela riket anställda, som innehade en tjensteålder af fem år och deröfver. Bland dessa funnos åtskilliga, som tillika voro prester, och andra, som jemte lärarebefattningen äfven innehade klockaretjenst, med en lön för båda tjensterna af tillhoppa femtio tunnor spanmål eller derutöfver. Dessa lärare, tillsammans med de ofvannämnde, som fått sina löner höjda öfver minimum, åtnjuta redan en aflöning, som uppgår till eller öfverstiger det belopp, hvartill genom det föreslagna lönetillägget hela lönen skulle uppgå; men då under tiden, innan lönetillägget komme att utgå, motsvarande antal lärare antagligen upphunnit den bestämda tjensteåldern af fem år, synes det belopp, som för lönetillökningen erfordras, icke böra beräknas lägre än efter förstnämnda antal lärare.

Då till den lönetillökning, som sålunda för dessa 2,164 lärare erfordras, tillsammans utgörande 108,200 Riksdaler, lägges det förut beräknade beloppet af de i öfrigt för folkskolorna och småskolorna erforderliga ordinarie statsanslag, eller 891,550 Riksdaler, uppkommer ett totalbelopp för ifrågavarande ändamål af 999,750 Riksdaler.

För erhållande af tillgång till bestridande af dessa utgifter, anser Kongl. Maj:t i första rummet böra användas den nu utgående folkskoleafgiften, hvilken, enligt Kongl. Maj:ts den 14 sistlidne Januari till Riksdagen aflåtna nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof, är beräknad till 600,000 Riksdaler för år 1872, och föreslagits skola till Statsverket ingå, samt vidare de båda ofvannämnda, nu beviljade anslagen, dels 150,000 Riksdaler till förbättring i examinerade folkskolelärarens löner, och dels 175,000 Riksdaler till skolväsendets utveckling och förbättring, — hvilka begge anslag visat sig vara otillräckliga för de med dem hittills afsedda ändamål och, i händelse folkskoleafgiften ej kommer att till Statsverket

Statsverket ingå för att på nu föreslaget sätt användas, för 1872 behöfva tillökning, — hvarterda med åtminstone 10,000 Riksdaler. Sammanlagda beloppet af de nu påräknade tillgångarne uppgår emellertid till endast 925,000 Riksdaler, hvarföre till fyllande af behofvet, 999,750 Riksdaler eller i jemnt tal 1,000,000 Riksdaler, skulle erfordras ett ytterligare anslag af 75,000 Riksdaler.

Med gillande af de grunder, hvilka Riksdagen, enligt hvad dess berörda underdåniga skrivelse innehåller, ansett böra följas i afseende å Statens bidrag till folkskoleväsendets understödjande, och på de skäl i öfrigt, som här ofvan blifvit anförda, vill Kongl. Maj:t i nåder förnya sin i den nådiga Propositionen till Riksdagen angående Statsverkets tillstånd och behof redan gjorda framställning:

att den genom Kongl. Kungörelsen den 13 Mars 1846 stadgade och nu enligt Kongl. Kungörelsen den 17 Maj 1861 utgående, till församlingarne öfverlätna folkskoleafgiften må ingå till Statsverket,

samt att, jemte de nu i Riks-staten uppförda anslag till löneförbättring för examinerade folkskolelärare 150,000 Riksdaler, och till folkskoleväsendets utveckling och förbättring 175,000 Riksdaler, dels ett anslag, motsvarande folkskoleafgiftens här ofvan upptagna belopp. 600,000 Riksdaler, må användas såsom bidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och så kallade småskolor, dels ock för samma ändamål ytterligare anvisas 75,000 Riksdaler, och att samtliga dessa anslag, tillhoppa 1,000,000 Riksdaler, i Riks-staten uppföras under gemensam benämning: »Lönestillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor»;

hvarföretan Kongl. Maj:t i afseende å grunderna för detta anslags användande föreslår:

att till aflönande af hvarje examinerad och i den ordning 6 § 3 mom. i Kongl. Stadgan angående folkundervisningen i riket, såsom denna § lyder i Kongl. Kungörelsen den 29 September 1853, föreskrifver, vid folkskola tillsatt ordinarie lärare, som i årlig lön, beräknad efter stadgade grunder, åtnjuta, utom husrum, vedbrand och kofoder, minst 400 Riksdaler samt meddelar undervisning i skolan under minst åtta månader af året, skoldistriktet må bekomma af statsmedel ett årligt bidrag af 200 Riksdaler;

att för hvarje examinerad och i nyssnämnda ordning vid folkskola tillsatt ordinarie lärare, som i denna egenskap tjenstgjort i fem år, från början af året näst efter det, då han sådan tjenst tillträd, samt för nit och skicklighet i omförmälda tjenstgöring blifvit af vederbörande skolråd och folkskoleinspektör väl vitsordad, den årliga lönen, derest densamma, beräknad efter stadgade grunder, icke förut, genom förening af skolläretjensten med klockaresyssla eller presterlig befattning eller af annan orsak, uppgår till 500 Riksdaler utom husrum, vedbrand och kofoder, skall till detta belopp höjas, och för sådant ändamål skoldistriktet ega att af

statsmedel erhålla bidrag med hälften af det erforderliga beloppet, eller högst 50 Riksdaler;

att såsom bidrag till aflönande af läraren vid hvarje småskola, som motsvarar sådan skolas ändamål att meddela förberedande undervisning för folkskolan, samt af hvarje biträdande lärare vid folkskola skoldistriktet må, under vilkor att sådan lärare i årlig lön uppbär minst 150 Riksdaler och är med undervisningen sysselsatt under minst åtta månader af året, åtnjuta statsanslag med 50 Riksdaler; samt

att de skoldistriktet sålunda tillkommande belopp må af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, på requisition af vederbörande skolråd, utbetalas, sedan af dem blifvit styrkt och af folkskoleinspektören vitsordadt, att ofvanberörda vilkor för statsbidragens erhållande blifvit fullgjorda.

De till detta ärende hörande handlingar skola tillhandahållas det Utskott, till hvars behandling ärendet varder af Riksdagen öfverlemnadt; Och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

C A R L.

G. Wennerberg.

Bil. Litt. A.

		Skoldistrikt, som genom förändringen skulle <i>vinna</i> mellan												Summa skol-distrikt	Skoldistrikt, som genom förändringen skulle <i>förlora</i> mellan												Summa skol-distrikt
		1—50	50—100	100—150	150—200	200—250	250—300	300—350	350—400	400—450	450—500	500—600	öfver 600		1—50	50—100	100—150	150—200	200—250	250—300	300—350	350—400	400—450	450—500	500—600	öfver 600	
		Upsala Stift	63	30	22	6	8	4	5	1	1	—	3		3	146	44	20	9	6	4	—	1	1	—	1	
Linköpings »	43	33	13	12	12	5	—	1	—	—	—	1	120	44	21	9	1	3	—	3	—	—	2	—	—	83	
Skara »	36	21	4	7	2	—	—	—	—	—	1	—	71	58	45	21	11	5	—	2	2	—	1	—	1	146	
Strengnäs »	30	27	12	8	6	4	3	2	2	—	1	1	96	35	11	6	3	5	—	—	—	1	—	—	—	61	
Westerås »	20	11	8	7	4	2	1	—	2	—	2	4	61	22	6	8	3	1	1	1	1	3	1	4	—	51	
Wexiö »	25	8	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	38	41	46	25	9	2	2	—	—	—	—	—	1	126	
Lunds »	105	53	31	14	11	6	2	—	—	2	—	—	224	86	56	16	13	4	4	1	3	3	—	—	5	191	
Göteborgs »	47	9	7	4	1	1	1	2	—	—	—	4	76	52	38	32	18	7	2	2	3	2	—	—	1	157	
Calmar »	17	8	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	28	18	3	5	3	2	2	1	—	—	2	1	—	37	
Carlstads »	9	7	6	1	1	3	2	—	—	—	—	1	30	14	23	21	18	11	7	2	2	1	2	1	—	102	
Hernösands »	15	7	8	2	1	2	—	—	2	1	—	1	39	25	21	17	12	11	12	5	7	—	—	2	2	114	
Wisby »	24	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	30	30	11	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	44	
		434	219	117	63	46	27	14	6	7	4	7	15	959	469	301	170	98	55	30	18	19	10	9	10	12	1,201

Hör till K. M. nåd. Prop. 1871, N:o 21.

*Utdrag af Protokollat öfver Ecklesiastik-ärenden, hållet inför Hans Maj:ts
Konungen i Stats-Rådet på Stockholms Slott den 3 Februari 1871.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-statsministern *Adlercreutz*,
Statsråden: *Bredberg*,
Abelin,
Berg,
Friherre *Leijonhujvud*,
Wærn,
Wennerberg,
Bergström och
Friherre *Alströmer*.

Slutligen uppläste till justering Departements-chefen, Statsrådet *Wennerberg* följande, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts, på Stats-Rådets enhälliga tillstyrkande, förut fattade beslut, uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner till Riksdagen, nemligen:

I: o angående bidrag af statsmedel till aflöning af lärare vid folkskolor och småskolor;

Hans Maj:ts Konungen täcktes, uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande, berörda förslag, sådana de finnas detta protokoll bilagda, i nåder gilla samt befallde att i enlighet dermed nådiga Propositioner skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
C. A. Th. Ädelgren.
